

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 190/03-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. apríla 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť A. T., bytom Ž., zastúpenej advokátku JUDr. M. W., Ž., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Žiline v konaniach vedených pod sp. zn. 14 C 557/98 a sp. zn. 8 C 63/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Žiline v konaniach vedených pod sp. zn. 14 C 557/98 a sp. zn. 8 C 63/00 p o r u š i l právo A. T., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu v Žiline v konaniach vedených pod sp. zn. 14 C 557/98 a sp. zn. 8 C 63/00 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. A. T. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 70 000 Sk (slovom sedemdesiattisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Žiline povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. A. T. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 810 Sk (slovom dvanásťtisícosemstodesať slovenských korún), ktorú je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť jej advokátke JUDr. M. W., Ž., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 22. októbra 2003 č. k. I. ÚS 190/03-9 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. T., bytom Ž. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. M. W., Ž., v časti, ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu v Žiline (ďalej len „okresný súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 14 C 557/98 a sp. zn. 8 C 63/00.

2. V sťažnosti sťažovateľka uviedla, že 9. apríla 1998 podala okresnému súdu žalobu o vypratanie nehnuteľností. Toto konanie vedené pod sp. zn. 14 C 557/98 je na okresnom súde stále bez rozhodnutia vo veci samej.

Ďalšou žalobou podanou na okresnom súde 26. apríla 2000 sa sťažovateľka domáha (proti žalovaným vo vyššie uvedenej veci) vydania bezdôvodného obohatenia (za užívanie nehnuteľností tvoriacich predmet sporu v predchádzajúcej veci). Ani konanie v tejto veci, vedenej pod sp. zn. 8 C 63/00 nie je na okresnom súde právoplatne skončené.

3. Sťažovateľka okrem vyslovenia porušenia jej práv podľa označených článkov ústavy a Dohovoru a prikázania okresnému súdu v predmetných veciach konat' žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 300 000 Sk a náhradu trov jej právneho zastupovania v konaní pred ústavným súdom.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci listom z 29. decembra 2003 vyjadril predseda okresného súdu. K jeho vyjadreniu zaujala písomné stanovisko podaním z 26. marca 2004, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 1. apríla 2004, právna zástupkyňa sťažovateľky. Obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy a Dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

II.

Na základe spisov okresného súdu a písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetných veciach.

A. Konanie vo veci sp. zn. 14 C 557/98

Dňa 4. apríla 1998 bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľky o vypratanie nehnuteľností proti žalovaným M. S., jeho manželke a synovi, všetci bytom v B. Súčasne sťažovateľka predložila návrh na vydanie predbežného opatrenia na umožnenie jej užívať predmetné nehnuteľnosti a zákaz nakladania s nimi žalovanými.

Po výzve okresného súdu (zo 14. apríla 1998) uhradila sťažovateľka 22. apríla 1998 súdny poplatok.

Žalovaným bola doručená žaloba na vyjadrenie v dňoch 21. až 25. mája 1998.

Podľa úradného záznamu z 12. mája 1998 bol zisťovaný stav dedičského konania po poručiťke M. S. (ďalej aj „poručiťka“) vedeného pod sp. zn. D 2/97 („Vec nie je ukončená, spis sa nachádza u notára.“).

Dňa 17. júna 1998 predložili žalovaní vyjadrenie k žalobe. Toto vyjadrenie bolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľky 8. októbra 1998.

Dňa 6. októbra 1998 bol k veci pripojený dedičský spis sp. zn. 22 D 2/97.

Podľa pokynu z 2. marca 1999 súdna kancelária mala zistiť stav dedičského konania po nebohej poručiťke a vylúčiť dedičský spis sp. zn. 22 D 2/97, lebo sa netýkal predmetnej veci.

Pokynom zo 6. mája 1999 bolo uložené súdnej kancelárii zistiť stav konania v predmetnej dedičskej veci a zaslať žalovaným na vyjadrenie rovnopis návrhu na nariadenie predbežného opatrenia z 9. apríla 1998 (návrh doručený 11. mája 1999).

Podľa úradného záznamu zo 6. mája 1999 je dedičská vec po poručiťke vedená pod sp. zn. D 2459/96 a nie je ešte skončená.

Dňa 18. mája 1999 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovaných k návrhu na uloženie predbežného opatrenia.

V čase od 13. augusta 1999 zisťoval okresný súd stav dedičského konania (1. februára 2000, 20. mája 2000, 13. novembra 2000, 28. januára 2001, 3. júla 2001, 16. októbra 2002, 25. novembra 2002, 27. novembra 2003), ktoré k uvedeným termínom ešte nebolo skončené.

Pokynom z 28. novembra 2003 bolo súdnej kancelárii uložené urobiť „dotaz u notára, aby oznámil okruh dedičov vo veci D 2459/96“.

B. Konanie vo veci sp. zn. 8 C 63/00

Dňa 26. januára 2000 podala sťažovateľka na okresnom súde žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia (za užívanie predmetných nehnuteľností „bez právneho dôvodu a neplatenia nájmu“) proti žalovaným M. S. a spol.

Okresný súd 2. februára 2000 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku a predloženie dokladov potvrdzujúcich jej nároky (výpis z listu vlastníctva a znalecký posudok o cene nehnuteľností predložila sťažovateľka 8. februára 2000. V uvedený deň uhradila aj súdny poplatok).

Dňa 1. augusta 2001 predložila sťažovateľka súdu návrh na rozšírenie petitu žaloby (vyššiu sumu).

Pokynom z 11. januára 2002 žiadala zákonná sudkyňa súdnu kanceláriu o predloženie (pripojenie) dedičských spisov sp. zn. D 2/97 a D 105/88, ako aj súdneho spisu sp. zn. 14 C 557/98.

Sťažovateľka 11. septembra 2003 žiadala pokračovať v konaní a vytýčiť termín pojednávania (o vyššiu sumu a úroky z omeškania).

Dňa 25. novembra 2003 bol úradným záznamom konštatovaný stav konania vo veci sp. zn. 14 C 557/98 a ku súdnemu spisu bola pripojená kópia žaloby v uvedenej veci (vypratanie nehnuteľností).

Okresný súd uznesením č. k. 8 C 63/00-42 z 18. novembra 2003 pripustil zmenu petitu žaloby, a to v znení sťažovateľkou predložených návrhov z 1. augusta 2001 a 11. septembra 2003 (uznesenie bolo doručené účastníkom 4. a 8. decembra 2003). Okresný súd súčasne vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku, ktorá však

podaním z 8. decembra 2003 požiadala o oslobodenie od povinnosti zaplatiť súdne poplatky.

K sťažnosti bola pripojená odpoveď predsedu okresného súdu sp. zn. Spr 2304/01 zo 17. januára 2001 na sťažnosť sťažovateľky zo 16. januára 2001 na prietahy v konaní vo vyššie vedených veciach, v ktorej odôvodňoval doterajší priebeh konania „zlými personálnymi a materiálnymi podmienkami súdu“.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 14 C 557/98 a sp. zn. 8 C 63/00 došlo k porušeniu práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietahov (...)“, resp. v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 29. decembra 2003 okrem prehľadu úkonov v sťažnosťou napadnutých konaniach uviedol, že „*pokiaľ ide o stanovisko k veci (...) treba skúmať, či dedičstvo z hľadiska procesu musí byť prejednané alebo je možné v konaní pokračovať s celým okruhom účastníkov. Od toho sa odvíja procesný postup a prípadné prerušenie konania. Aj dôvod prerušenia však spočíva v súdnom konaní (dedičstvo)*“.

K svojmu vyjadreniu pripojil stanoviská sudkýň, z ktorých je podľa jeho názoru „*zrejmy subjektívny pohľad a zo spisu objektívny. Z nich je zrejmé, že k prietahom prispel aj účastník svojimi podaniami, ktoré bolo potrebné procesne riešiť*“.

Zákonná sudkyňa vo veci sp. zn. 14 C 557/98 na svoju obranu v stanovisku z 1. decembra 2002 uviedla, že *„Vzhľadom na veľký počet neskončených vecí v senáte 14 C nie je v mojich silách, aby som vo všetkých veciach priebežne konala.*

Poukazujem tiež na tú skutočnosť, že doposiaľ nie je právoplatne skončená vec D 2459/96 po nebohej M. S., od čoho závisí aj okruh účastníkov konania v podanom návrhu.“

Zákonná sudkyňa vo veci sp. zn. 8 C 63/00 vo svojom vyjadrení z 10. decembra 2002 k predmetu sťažnosti okrem iného uviedla, že na základe neúplnej žiadosti sťažovateľky o odpustenie povinnosti platiť súdny poplatok zaslal okresný súd 10. decembra 2003 sťažovateľke tlačivo (potvrdenie o majetkových pomeroch ...), aby ho *„riadne vyplnené zaslala súdu v lehote 5 dní. Od toho času nebol vo veci urobený žiadny úkon“.*

Sudkyňa ďalej uviedla, že:

„I keď je nesporné, že v tomto konaní došlo k prietahom vo vybavovaní vecí, rozhodne neboli subjektívneho charakteru. Napriek tomu, že Ústava SR vo svojom článku 48 ods. 2 garantuje občanom SR prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov, orgány štátnej správy súdov, ktorými sú v zmysle zák. č. 80/1992 Zb. v platnom znení Ministerstvo spravodlivosti SR, predsedovia okresného a krajského súdu, dlhodobo na tunajšom súde nevytvárali sudcom podmienky na riadny výkon súdnictva, najmä čo sa týka personálneho obsadenia a technického vybavenia súdu. (...)

Za takéhoto stavu preto nie je možné ani pri najlepšej vôli sudcu konať vo všetkých veciach priebežne. Na túto skutočnosť som niekoľkokrát upozorňovala aj predsedu súdu, aj on však môže riešiť situáciu s prihliadnutím na zachovanie princípu zákonného sudcu a možnosti súdu.“

3. Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne v stanovisku z 26. marca 2004 k vyjadreniu predsedu okresného súdu z 29. decembra 2003 uviedla, že:

„Navrhovateľka nesúhlasí s vyjadrením predsedu Okresného súdu v Žiline v tom, že k prietahom vo veciach prispel aj účastník svojimi podaniami, ktoré bolo potrebné procesne

riešiť. Nesúhlasí tiež so stanoviskom, že nebolo možné konať vo veciach z dôvodu, že nebolo vyporiadané dedičstvo po poručiteľke – matke účastníkov M. S., prejednávané na Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. D 2459/96.

Syn navrhovateľky P. T. podal dňa 9. 4. 1998 návrh na vydanie vkladnej knižky proti bratovi navrhovateľky – odporcovi M. S., nar., bytom B. na tom skutkovom a právnom základe, že odporca mu odmietol vydať vkladnú knižku dôvodiac, že vklad na vkladnej knižke patrí do dedičstva po poručiteľke M. S.

Jednalo sa o predmet sporu, ktorý súvisel s dedičstvom po poručiteľke M. S.– matke navrhovateľky p. A. T. a odporcu M. S. V tejto veci bolo vykonané rozsiahle dokazovanie zabezpečením listinných dôkazov, vypočutím svedkov, pričom boli vytýčené pojednávania na prvom stupni dňa 6. 9. 2000, 30. 1. 2001, 11. 7. 2001. Prvostupňový súd rozhodol rozsudkom zo dňa 11. 7. 2001 č. k. 9 C 558/98-112. V dôsledku odvolania odporcu rozhodoval vo veci odvolací Krajský súd v Žiline, ktorý rozsudkom zo dňa 4. 6. 2002 č. k. 23 Co 2705/01 potvrdil prvostupňový rozsudok, takže bolo vo veci právoplatne rozhodnuté dňa 9. 8. 2002.

V tejto súvislosti treba uviesť, že tiež došlo k zmene zákonného sudcu v dôsledku toho, že zákonná sudkyňa Mgr. J. M. nastúpila materskú dovolenku a vec bola pridelená ďalšej sudkyňi Mgr. J. Č.

V ten istý deň ako bol podaný návrh vo veci vedenej na Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. 9 C 558/98, t. j. dňa 9. 4. 1998 podala navrhovateľka návrh na vydanie predbežného opatrenia, ktorým sa domáha uložiť povinnosť odporcom M. S. a jeho rodinným príslušníkom – manželke a synovi umožniť navrhovateľke užívanie nehnuteľností a to domu č. súp. 868 postavenému na parcele č. 3006/22 vrátane tohto pozemku, nehnuteľností vedených na LV č. 179, ďalej záhrady parc. č. 3006/20 o výmere 643 m², zapísanej na LV č. 1893, všetko v kat. úz. V. B., a to z dôvodu, že odporcovia bez vedomia a súhlasu navrhovateľky nasťahovali sa do domu, vylúčili navrhovateľku z užívania rodinného domu, príľahlej záhrady a to napriek tomu, že mali bytovú situáciu vyriešenú samostatným bytom. Navrhovateľka je spoluvlastníčkou rodinného domu v 1/4-ine v rovnakom podiele ako odporca v 1) rade M. S. a obaja sú zákonnými dedičmi ako deti po poručiteľke M. S., po ktorej dedičstvo je vedené na Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. D 2459/96.

Doteraz, t. j. od 9. 4. 1998 nebolo o návrhu na vydanie predbežného opatrenia rozhodnuté.

Dňa 9. 4. 1998 bol podaný návrh navrhovateľkou voči odporcovi v 1) rade M. S. a spol. na vypratanie nehnuteľností v podielovom spoluvlastníctve navrhovateľky a odporcu v 1) rade v podiele 1/4-iny, ktorí sú zároveň zákonnými dedičmi po neb. svojej matke M. S.

V tejto veci nebolo vykonané ani jedno pojednávanie. Okrem doručenia návrhu odporcom a vyjadrenia odporcov neboli vykonané žiadne úkony napriek tomu, že od podania návrhu dňa 9. 4. 1998 uplynula už doba cca 6 rokov a navrhovateľka urgovala vytýčenie pojednávania a podala proti prietahom v konaní sťažnosť predsedovi Okresného súdu v Žiline.

Žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia podala žalobkyňa A. T. proti žalovanému v 1) rade M. S. a spol. dňa 26. 1. 2000. Je pravdou, že došlo k rozširovaniu žalobného návrhu ale len z dôvodu, že súd vo veci nekonal a návrh bol rozširovaný na vydanie bezdôvodného obohatenia na ďalšie obdobie (v návrhu bolo uplatnené bezdôvodné obohatenia za obdobie od 26. 1. 1998 do 26. 1. 2000, návrh bol rozšírený na ďalšie obdobie od 26. 1. 2000 do 26. 7. 2001 a ďalšie rozšírenie návrhu bolo na obdobie od 26. 7. 2001 do 1. 9. 2003).

Vydanie bezdôvodného obohatenia uplatňuje navrhovateľka z dôvodu, že žalovaný M. S. s manželkou a synom bez vedomia a proti vôli navrhovateľky nastahovali sa do rodinného domu a užívajú výlučne sami rodinný dom vrátane garáže a príľahlej záhrady, hoci žalobkyňa je podielovou spoluvlastníčkou v podiele 1/4-iny a žalovaný v 1) rade tiež spoluvlastníkom 1/4-iny a obaja sú zákonnými dedičmi po poručiťelke M. S.

Navrhovateľka zotrúva na svojich tvrdeniach, že vo veciach vedených na Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. 8 C 63/00 a 14 C 557/97, ako i vo veci návrhu na vydanie predbežného opatrenia sú subjektívne prietahy, je porušené právo žalobkyne v zmysle článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky prerokovať jej vec bez zbytočných prietahov. I keď je pravdou, že čas na konanie bez zbytočných prietahov nemožno vyjadriť numericky, neexistuje časová hranica, ktorej uplynutím možno kvalifikovať postup súdu za postup, ktorým je porušené právo domáhajúcej sa na prerokovanie bez zbytočného prietahu.

V označených prípadoch nejedná sa o tak zložitú veci čo do právneho posúdenia ako i zistenia skutkového stavu, ktoré by odôvodňovali skutočnosť, že vo veci od podania návrhu viac rokov nebolo vytýčené ani jedno pojednávanie. Okruh účastníkov je zrejmý z pripojených dokladov k návrhom, z ktorých vyplýva, že žalobkyňa a žalovaný v 1) rade sú

podielovými spoluvlastníkmi každý v 1/4-ine a výlučnými zákonnými dedičmi po podielovej spoluvlastníčke neb. M. S., rod. Š., nar., naposledy bytom B., zomrelej 2. 11. 1996.

Bez ohľadu na to, že nebolo skončené právoplatne dedičské konanie po neb. M. S., rod. Š., okruh účastníkov v predmetných súdnych sporoch bol zrejmý i z priebehu dedičského konania, pretože poručiťka závet nezanechala, zákonní dedičia – deti poručiťky dedičstvo neodmietli, medzi zákonnými dedičmi vzhľadom na ich vzťahy nebol predpoklad uzavretia dedičskej dohody. Nič nebránilo súdu, aby vo veci konal s účastníkmi označenými v návrhoch a zisťoval skutočnosti potrebné pre rozhodnutie vo veci samej.

V konkrétnom prípade podľa názoru navrhovateľky nejednalo sa o prekážky konania v zmysle ust. § 107 OSP.

Navrhovateľka využila na dosiahnutie nápravy, aby súd prerokoval vec bez ďalších prieťahov, urgenciu vybavovania veci ako i sťažnosť predsedovi súdu, ktorý ešte 17. 1. 2001 oznámil, že prijal také opatrenia, aby bol vytvorený priestor na vybavovanie sporovej agendy C. Od 17. 1. 2001 uplynuli viac ako 3 roky bez toho, aby vo veci bolo riadne pokračované.

Je pravdou, že navrhovateľka pri rozšírení návrhu vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 63/00 požiadala o oslobodenie od súdneho poplatku z rozšíreného návrhu, ktorý rozšírený návrh, tak ako bolo uvedené zhora, bol podaný práve z dôvodu, že súd vo veci nekonal a bolo potrebné rozšíriť návrh na ďalšie obdobie, aby nedošlo k premlčaniu nároku navrhovateľky. Súd nerozhodol, i keď predložila doklady osvedčujúce jej sociálne pomery (navrhovateľka i keď má nehnuteľný majetok, z týchto nemá žiaden príjem a bol s ňou rozviazaný z organizačných dôvodov pracovný pomer), doteraz o jej návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku nebolo rozhodnuté, a preto navrhovateľka z pôžičky peňazí od svojich detí zaplatila i súdny poplatok v sume Sk 9.165,- - z rozšíreného návrhu dňa 3. 3. 2004.

Navrhovateľka má za to, že i v prípade, že procesný súd nebol dostatočne obsadený potrebným počtom sudcov, tak ako to uvádza predseda Okresného súdu v Žiline JUDr. P. H., nemožno týmto odôvodňovať nedostatky v organizácii procesných úkonov súdu. V tomto smere navrhovateľka poukazuje i na vec súvisiacu tiež s dedičstvom navrhovateľky a odporcu M. S. po poručiťke ich matke M. S., rod. Š., vedenej na Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. 9 C 558/98, ktorá bola právoplatne skončená v priebehu 4 rokov vrátane

odvolacieho konania, pričom tiež došlo k zmene zákonného sudcu prvostupňového súdu z objektívnych dôvodov.

Predseda súdu podľa názoru navrhovateľky nevykonal žiadne účinné opatrenia na zabezpečenie plynulosti konania. Obsah vyjadrenia k sťažnosti navrhovateľky predsedom Okresného súdu v Žiline JUDr. P. H. zo dňa 17. 1. 2001 a prílohe pripojenej k vyjadreniu na sťažnosť ponecháva navrhovateľka na posúdenie Ústavného súdu Slovenskej republiky. Je len prirodzené, že navrhovateľka nemôže byť spokojná s takou odpoveďou na jej sťažnosť, že takých sťažností, ako je jej sťažnosť, sú stovky a nie je preto možné ich riešiť individuálne a ani opatrenia, ktoré prijal predseda súdu nemôžu sa prejaviť v priebehu niekoľkých dní a tiež navyiac, keď od odpovedi na sťažnosť uplynuli už 3 roky a v predmetných veciach sa nekonalo a už rozhodne navrhovateľku nemôže zaujímať štatistika nápadu, vybavených a nevybavených vecí v roku 1999.

Nad akúkoľvek pochybnosť v konkrétnych prípadoch bolo porušené právo navrhovateľky na prerokovanie vecí podaných na Okresnom súde v Žiline, vedených pod sp. zn. 8 C 63/00 a 14 C 557/98 ako i návrhu na vydanie predbežného opatrenia bez zbytočných prietahov ako ústavné právo priznané Ústavným zákonom č. 23/91 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd ako Ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej republiky, ktorý Ústavný zákon podľa § 7 nadobudol účinnosť dňa 8. 2. 1991 a toto právo priznala s účinnosťou od 1. 10. 1992 i Ústava Slovenskej republiky.“

Na záver svojho vyjadrenia sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd sťažnosti vyhovel a vyslovil, že okresný súd v predmetných konaniach, ako i v konaní o vydanie predbežného opatrenia porušil označené základné právo, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 300 000 Sk, ako aj náhradu trov konania v sume 12 810 Sk (za tri úkony právnej služby, t. j. prípravu a prevzatie zastúpenia, písomnú sťažnosť, ako aj stanovisko k vyjadreniu okresného súdu).

4. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie vecí

v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra ústavného súdu a EŠLP sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

4.1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia vo veci A. sp. zn. 14 C 557/98 je občianskoprávne konanie (vypratanie nehnuteľností), ktoré sa začalo 4. apríla 1998, teda pred šiestimi rokmi, a nie je k dnešnému dňu skončené na súde prvého stupňa a vo veci B. sp. zn. 8 C 63/00 občianskoprávne konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré sa začalo pred vyše 4 rokmi (26. januára 2000) a taktiež nie je dosiaľ na súde prvého stupňa skončené.

4.2. Ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť (skutkovú, právnu alebo procesnú prekážku), na základe ktorej – samostatne alebo v spojení s inými – by mohol predmetné veci vrátane konania o nich posúdiť ako zložité.

Pri posudzovaní správania s'ťažovateľky v posudzovaných konaniach ústavný súd nezistil žiadne relevantné skutočnosti, ktoré by bolo potrebné pripísať na jej ťarchu pri posudzovaní vplyvu jej správania na dĺžku konania v predmetných veciach.

Ústavný súd je toho názoru, že dĺžka konania v uvedených veciach nebola závislá od ich právnej alebo faktickej zložitosti a ani nebola vyvolaná správaním s'ťažovateľky.

4.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetných veciach, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že:

- a) obidve posudzované občianskoprávne veci sú majetkového charakteru s tými istými účastníkmi konania a tým istým objektom sporu (nehnutelnosti);
- b) sťažovateľka a žalovaný č. 1 sú podielovými spoluvlastníkmi spornej domovej nehnuteľnosti (sťažovateľka a žalovaný č. 1 po 1/4) a zákonnými dedičmi po ich spoločnej matke alebojej M. S., rod. Š., ktorá bola spoluvlastníčkou spornej domovej nehnuteľnosti v 2/4 a výlučnou vlastníčkou ďalších nehnuteľností tvoriacich objekt súdneho sporu a aj predmet dedičského konania (zapísaných na: LV č. 179 a LV č. 1893 katastrálneho územia V. B.);
- c) sťažnosťou napadnuté súdne konanie vo veci sp. zn. 14 C 557/98 od jej nápadu na okresný súd (9. apríl 1998) dosiaľ trvá vyše 6 rokov a vo veci sp. zn. 8 C 63/00 vyše štyroch rokov, pričom ani v jednom z týchto konaní sa neuskutočnilo žiadne pojednávanie vo veci a nebol vytýčený ani jediný termín pojednávania;
- d) vo veci sp. zn. 14 C 557/98 od podania návrhu na nariadenie predbežného opatrenia (9. apríl 1998), ktoré sa týkalo úpravy sporných užívacích pomerov účastníkov konania, uplynulo obdobie vyše jedného roka od doručenia tohto návrhu žalovaným na vyjadrenie (11. máj 1999) a dosiaľ nebolo o tomto návrhu rozhodnuté;
- e) okresný súd vo veci sp. zn. 14 C 557/98 od 5. mája 1998 pravidelne zisťoval stav dedičského konania po poručiťke, no až 28. novembra 2003 požiadal notára o oznámenie okruhu dedičov (ktorý mal byť podľa už vyššie citovaného vyjadrenia predsedu okresného súdu jednou z hlavných prekážok postupu konania v predmetnej veci);
- f) ani v jednom zo sťažnosťou napadnutých konaní nebolo okresným súdom meritórne rozhodnuté.

Aj keď to sťažovateľka výslovne neuviedla (presne neoznačila obdobia, v ktorých mal okresný súd konať s prietahmi), z obsahu jej sťažnosti vyplýva, že vo veci sp. zn.

14 C 557/98 a aj vo veci sp. zn. 8 C 63/00 napáda postup okresného súdu v priebehu celého doterajšieho konania, čo potvrdzuje jednak petit jej sťažnosti, konštatovanie skutočností zhodných so skutočnosťami uvedenými vyššie pod bodom c), konkretizovanie jej právnej neistoty spočívajúcej v tom, že jej ... „nie je zákonným spôsobom poskytovaná ochrana jej vlastníckych a užívateľských práv k veciam v jej spoluvlastníctve a výlučnom vlastníctve a nárokom vyplývajúcim z vlastníckych práv k nehnuteľnostiam a hnutelným veciam a to nečinnosťou súdu a tým umožneniu protiprávneho konania M. S. a členom jeho rodiny, ktorí vylúčili navrhovateľku násilným spôsobom, protiprávnym konaním z užívania vecí v jej spoluvlastníctve a výlučnom vlastníctve. Takéhoto konania sa dopustili napriek tomu, že majú vyriešenú bytovú situáciu v samostatnom 3-izbovom byte, kde majú trvalé bydlisko a ktorý sa nachádza v mieste, kde sa nachádzajú i predmetné nehnuteľnosti“, ako aj domáhanie sa odstránenia prierahov podaním žiadostí o pokračovanie v konaní (20. októbra 1999, 10. septembra 2003) a sťažnosti na prierahy v konaní (16. januára 2001).

Sťažovateľka tvrdí, že „pred podaním podnetu na ústavný súd vyčerpala všetky možné právne prostriedky na odstránenie prierahov v konaní, čo potvrdzujú uvedené sťažnosti navrhovateľky na prierahy v konaní pred Okresným súdom v Žiline, napriek ktorým nedosiahla účinnú ochranu svojho práva“.

4.4. Ústavný súd vychádzajúc z vyššie uvedených zistení (vyplývajúcich z obsahu súdnych spisov predmetných konaní, sťažnosti a k nej pripojených písomností a vyjadrení účastníkov konania) konštatoval, že:

A – celé konanie vo veci sp. zn. 19 C 557/98 o vypratanie nehnuteľností kvalifikuje ako konanie, ktoré nevykazovalo znaky plynulého a efektívneho konania, teda bolo konaním, ktorým došlo k porušeniu označených základných práv sťažovateľky. Pokiaľ okresný súd nejaké procesné úkony vykonal, nesmerovali k meritórnemu rozhodnutiu veci.

Okresný súd konal s prierahmi, keď až po uplynutí vyše jedného roka (od podania návrhu 9. apríla 1998) doručil žalovaným návrh na vydanie predbežného opatrenia na vyjadrenie (11. mája 1999) a o tomto návrhu dosiaľ nerozhodol. Ďalším prierahom v konaní

bolo obdobie siedmich mesiacov (od 6. októbra 1998 do 6. mája 1999), v ktorom okresný súd zistil, že dedičská vec je vedená pod sp. zn. D 2459/96, a nie sp. zn. D 2/97, ako aj obdobie od 5. mája 1998 (prvé zisťovanie stavu dedičského konania) do 28. novembra 2003, keď okresný súd požiadal notára o oznámenie mu okruhu dedičov po poručiťke.

Pokiaľ okresný súd vo svojom stanovisku uviedol, že v danej veci bolo potrebné skúmať, či vzhľadom na prebiehajúce dedičské konanie je možné v konaní pokračovať s celým okruhom účastníkov, resp. že od toho sa odvíja celý procesný postup a prípadné prerušenie konania, ústavný súd uvádza, že Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „OSP“) síce umožňuje prerušiť konanie za podmienok ním ustanovených (napr. § 109 ods. 1 a 2 OSP), v danej veci však okresný súd konanie neprerušil. S prihliadnutím na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP mal teda okresný súd povinnosť postupovať v konaní aj bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

B – v konaní vo veci sp. zn. 8 C 63/00 posudzuje obdobie od 2. februára 2000 (výzva sťažovateľke), resp. od 8. februára 2000, keď bol zaplatený súdny poplatok, do 18. novembra 2003 (uznesenie o pripustení zmeny petitu žaloby) ako obdobie so zbytočnými priet'ahmi v konaní. V tomto období okresný súd nevykonal žiadny úkon (okrem zadováženia si dedičských spisov - spisu sp. zn. 14 C 557/98 dňa 11. januára 2002 a zisťovania stavu konania v tejto veci dňa 25. novembra 2003) smerujúci k príprave pojednávania a rozhodnutiu v merite veci.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu právo zaručené podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa môže realizovať len prostredníctvom takeého konania (činnosti) súdov, ktoré smeruje k odstráneniu právnej neistoty, kvôli ktorej sa občan obrátil na orgán súdnej moci. K zbytočným priet'ahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen samotným nekonaním príslušného súdu, ale aj takou činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania, teda k právoplatnému rozhodnutiu vo veci, s ktorou sa obrátil na súd. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné údy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony

(bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. II. 64/99, I. ÚS 98/99, I. ÚS 10/98).

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí a v personálnych problémoch ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcu priet'ahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

Okresným súdom namietané návrhy s'ťažovateľky na zmenu petitu žaloby vo veci sp. zn. 8 C 63/00 ústavný súd nekvalifikuje ako skutočnosť, ktorá by mohla zásadne ovplyvniť dĺžku doterajšieho konania v predmetnej veci.

Vychádzajúc z dôvodov vyššie uvedených (hodnotenie podľa kritéria zložitosti veci a správania s'ťažovateľky), z platnej právnej úpravy a z postupu súdu (organizovania jeho procesného postupu) v predmetných občianskoprávných súdnych konaniach nemožno hodnotiť postup okresného súdu v posudzovaných veciach ako postup, ktorý by zodpovedal ústavou priznanému právu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (resp. Dohovorom priznanému právu na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote) a príslušným ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku, ktoré sú nevyhnutným predpokladom spoločensky efektívneho, t. j. rýchleho a účinného poskytnutia právnej ochrany.

Vyššie uvedený postup okresného súdu spôsobujúci zdĺhavosť namietaných konaní nevykazoval podľa názoru ústavného súdu znaky plynulého a efektívneho konania a bol teda konaním so zbytočnými priet'ahmi.

4.5. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie predmetných vecí bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veciach bez zbytočných prietáhov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

6.1. Sťažovateľka požadovala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 300 000 Sk, a to z dôvodov uvedených v bode 4.3. III. časti (konkretizácia právnej neistoty) tohto odôvodnenia.

6.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky (pozri body 4.1. až 4.5. tejto časti odôvodnenia) považuje za primerané vo výške 70 000 Sk.

6.3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraní finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnej sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou. Advokátka vykonala tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) z 19. augusta 2003 a stanovisko z 26. marca 2004 k vyjadreniu okresného súdu (prvé 2 úkony vykonala v roku 2003 a tretí úkon v roku 2004). Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 2 vyhlášky) 12 811 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 270 Sk za jeden úkon v roku 2003 a 4 540 Sk v roku 2004 (výpočtový základ 13 602 Sk). Celkové trovy za tri úkony spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (128 Sk v roku 2003 a 136 Sk v roku 2004 v zmysle § 19 ods. 3) predstavujú sumu 8 796 Sk v roku 2003 a sumu 4 676 Sk v roku 2004. Spolu predstavuje táto náhrada trov sumu 13 472 Sk. Vzhľadom na to, že sťažovateľka si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 810 Sk, ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej výške. Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. apríla 2004